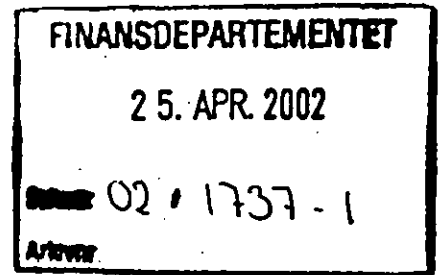

Arbeidsgiverforeningen NAVO
Finansnæringens Hovedorganisasjon
Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon
Norges Rederiforbund
Næringslivets Hovedorganisasjon
Sparebankforeningen i Norge

Til: Pensjonskommissjonen og
Pensjonskommissjonens råd

23.04.2002

Kopi: Finansdepartementet
Stortingets finanskomite

BEHOV FOR REFORMER I FOLKETRYGDEN – HOVEDMÅL OG PRINSIPPER

Arbeidsgiverforeningen NAVO, Finansnæringens Hovedorganisasjon, Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon, Norges Rederiforbund, Næringslivets Hovedorganisasjon og Sparebankforeningen i Norge legger stor vekt på det arbeidet som nå finner sted i Pensjonskommissjonen. De spørsmål som kommissjonen har fått i oppgave å utrede anser vi for å være av avgjørende betydning for utviklingen av norsk økonomi i fremtiden. Sett i lys av utfordringene Norge står overfor som følge av en aldrende befolkning, er det av den største viktighet å oppnå en best mulig utnyttelse av arbeidskraftressursene. Utformingen av pensjonssystemet er samtidig en svært sentral faktor for å legge forholdene bedre til rette for verdiskapning og norsk egenkapitaldannelse. Vi vil med dette brevet peke på sentrale problemstillinger som bør avklares allerede høsten 2002.

Store politiske utfordringer

Den konkrete utformingen av en fremtidig folketrygd er et svært omfattende tema, og mange problemstillinger vil kreve grundige politiske vurderinger. Spesielt gjelder dette spørsmål knyttet til pensjonistenes rettigheter. Vi anser det som ønskelig at Stortinget tidlig trekkes inn i prosessen for å avklare sentrale prinsipper. Dette er viktig både for å sikre en bred politisk enighet om reformene, samt for å opprettholde fremdriften i kommissjonens arbeide.

Det er nå gått nesten fire år siden Moland-utvalget avga sin innstilling. Utvalgets utredning gav en grundig drøfting av fordeler og ulemper ved en fondering av folketrygdens tilleggspensjoner. Vi ser positivt på formuleringen i Sem-erklæringen om fondering og mulig forsert fremdrift i Pensjonskommissjonen gjennom delutredning eller kortere frist. Organisasjonene ser i tråd med dette positivt på at kommissjonen vil legge frem et prinsippnotat i august, der enkelte hovedmål og prinsipper for det fremtidige pensjonssystemet behandles.

Finansiering av fremtidige forpliktelser

Finansieringen av fremtidige pensjonsforpliktelser anser vi som det viktigste spørsmål å få en rask avklaring på. Utviklingen fra 1967 tyder på at et system basert på løpende finansiering over statsbudsjettet, slik folketrygden er finansiert i dag, ikke er robust.

Den modell for finansiering som velges vil langt på vei legge føringer for de fleste andre problemstillinger kommisjonen vil måtte ta stilling til. Eksempelvis vil det være unaturlig å lage et nytt rettighetsregelverk uten å kunne ta stilling til om rettighetene som opptjenes faktisk kan finansieres. Et hovedproblem med dagens folketrygd er nettopp den usikkerhet som knytter seg til hvorvidt folketrygdens ytelser kan garanteres.

De seks organisasjonene går inn for at deler av folketrygden fonderes etter retningslinjer som fremmer norsk egenkapitaldannelse og privat eierskap. Vi ser i denne sammenheng positivt på regjeringens uttalelser i St.meld. nr. 22 (2001-2002) – Et mindre og bedre statlig eierskap, der det heter:

”Regjeringen vil legge forholdene til rette for økt privat sparing som et viktig virkemiddel for nyetableringer og større privat eierskap i næringslivet. Et egnet tiltak kan være å overføre ansvaret for deler av pensjonssparingen fra Folketrygden til private pensjonsfond.”

Fondering vil bidra til å trygge det finansielle grunnlaget for fremtidige pensjoner og styrke tilliten hos den enkelte til at man vil motta en pensjonsytelse som forventet. Vi mener samtidig at en nærmere definert grunnnyttelse bør finansieres løpende som i dag. Dermed kan grunnnyttelsen bevares som et omfordelende element i et nytt pensjonssystem.

En fondering bygget på forsikringsteknisk beregning av pensjonsforpliktelsene vil dessuten kunne tydeliggjøre hvilke forpliktelser som hviler på pensjonssystemet. Det er viktig at hvert enkelt folketrygdmedlem får et eierskap til egen pensjon. Sammenhengen mellom innbetalinger og utbetalt pensjon vil, dersom hvert enkelt medlem får en slik eiendomsrett, bli vesentlig klarere enn tilfellet er i dag. En styrket sammenheng mellom innbetalinger og pensjon vil kunne motvirke den økte tendensen til tidligpensjonering.

Et pensjonssystem der tilleggspensjonsforpliktelsene er fondsbaserte vil videre være mer robust overfor fremtidige demografiske endringer. Fondering vil bidra til å unngå at kommende generasjoner påføres en betydelig pensjonsgjeld. Byrdefordelingen mellom generasjoner blir da mer rettferdig.

Vi mener videre at det er viktig at hvert enkelt folketrygdmedlem får anledning til selv å velge hvordan deler av egne innbetalte midler skal forvaltes. Individuelle investeringsvalg vil gi økt fokus hos den enkelte på sparing til egen alderdom og sparing generelt. Dette vil også bidra til et bedre fungerende kapitalmarked og høyere verdiskapning. Samtidig bør regelverket utformes slik at risikoen for den enkelte begrenses.

Problemene knyttet til et fondert system dreier seg i første rekke om overgangsperioden mellom et løpende finansiert system og det fonderte systemet. I overgangsperioden vil de yrkesaktive måtte betale inn både til egen fremtidig pensjon og til de allerede pensjonertes pensjoner. Her står Norge imidlertid i en særlig gunstig stilling, med betydelige midler opptjent i oljefondet, samt utsikter til overskudd på statsbudsjettet i mange år fremover. Statens finansielle stilling gir oss dermed en unik mulighet til å fondere allerede opptjente

rettigheter, og dermed forholdsvis raskt foreta en omlegging til et nytt system som er mer robust i forhold til demografiske svingninger.

Forsterkning av arbeidslinjen og fleksibel pensjonsalder

Arbeidskraften er vår viktigste ressurs. Når folketrygden nå vurderes, bør virkningen på tilbudet av arbeidskraft og pensjonsalder stå i sentrum. Folketrygden bør derfor innrettes slik at den legger til rette for økt arbeidstilbud, samtidig som den gir fleksibilitet for dem som ønsker å trekke seg tilbake tidlig. Hovedprinsippet bør være at det er en klar sammenheng mellom arbeidsinnsats og pensjon. I denne forbindelse vil det være hensiktsmessig å foreta enkelte endringer i rettighetsreglene.

Ut i fra hensynet til å stimulere eldre arbeidstagere til fortsatt yrkesaktivitet, bør det legges opp til at opptjening av rettigheter gjøres livsløpsbasert. En slik regelendring vil, ved at alle yrkesaktive år gir økte pensjonsrettigheter, kunne motivere til økt arbeidsinnsats og at den enkelte står lenger i arbeid. Dette innebærer at besteårsregelen og 40-årsregelen oppheves. Besteårsregelen har, blant annet med kvinners mer utstrakte deltakelse i arbeidsmarkedet, mistet mye av sin opprinnelige hensikt. Videre gir regelen manglende insentiver til å stå i full jobb for eldre arbeidstagere.

For å redusere antallet uførepensjonister, samt motivere til å stå lenger i arbeid før pensjonering enn det som er vanlig i dag, er det viktig at det ved reformer i folketrygden legges til rette for fleksibilitet med hensyn til pensjoneringstidspunktet.

Andre land, som for eksempel Sverige, har gjennomført pensjonsreformer der den årlige pensjonsytelsen blir større jo lengre den enkelte står i arbeid. Dette innebærer at det gjøres mer lønnsomt å stå lenger i arbeid, og mindre lønnsomt å pensjonere seg tidlig. Dagens tidligpensjoneringsordninger, som Avtalefestet Pensjon og øvrige særaldersgrenser, inneholder ingen slike avkortningsmekanismer.

Forholdet til tjenstepensjoner

Hele offentlig sektor, og store deler av privat sektor har tjenstepensjonsavtaler knyttet til arbeidsforhold. Kommisjonen må derfor i sitt arbeide nødvendigvis også vurdere forholdet mellom folketrygden og de eksisterende tjenstepensjonsordninger, herunder sikre at endringer i folketrygden får tilsvarende konsekvenser for medlemmene i private og offentlige tjenstepensjonsordninger.

Sett i lys av de demografiske endringer Norge står foran, bør kommisjonen i denne vurderingen søke å finne løsninger som sikrer en best mulig bruk av arbeidskraftsressursene. Videre bør pensjonssystemet bidra til høy mobilitet i arbeidsmarkedet. Derfor er det fornuftig at den stimulerings-effekt til arbeid som bør bygges inn i folketrygden får gjennomslag for alle sysselsatte.

Avsluttende kommentarer

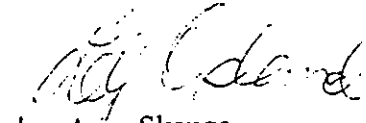
De seks organisasjonene oppfordrer kommisjonen til å ta stilling til og avklare de ovenfor nevnte problemstillingene i forbindelse med prinsipputredningen i august. Klare tilrådninger om veivalg fra kommisjonen vil legge det beste grunnlag for den politiske behandlingen av disse spørsmålene i Nasjonalbudsjettet 2003. Videre ser organisasjonene det som ønskelig at arbeidet i kommisjonen har som siktemål at lovgivningen knyttet til reformering av folketrygden blir vedtatt i inneværende stortingsperiode.

Med vennlig hilsen

Arbeidsgiverforeningen NAVO

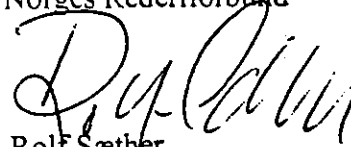

Lars Haukaas
Adm. direktør

Finansnæringens Hovedorganisasjon

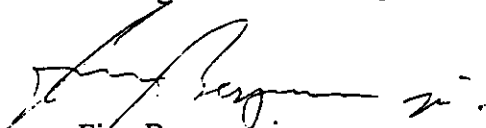

for Arne Skauge
Adm. direktør

Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon Norges Rederiforbund

for Eigil Thorberg
Adm. direktør

Rolf Sæther
Adm. direktør

Næringslivets Hovedorganisasjon

Finn Bergesen jr.
Adm. direktør

Sparebankforeningen i Norge

Arne Hyttnes
Adm. direktør